

**Befogadó tanulási környezetek támogatása - stratégiák a gyermeket
nevelő, családos hallgatók támogatására a felsőoktatásban**

Projekt azonosító: 2023-1-HU01-KA220-HED-000156058

EGYÜTTMŰKÖDÉSI ESZKÖZTÁR

2024. augusztus 31.

Tartalomjegyzék

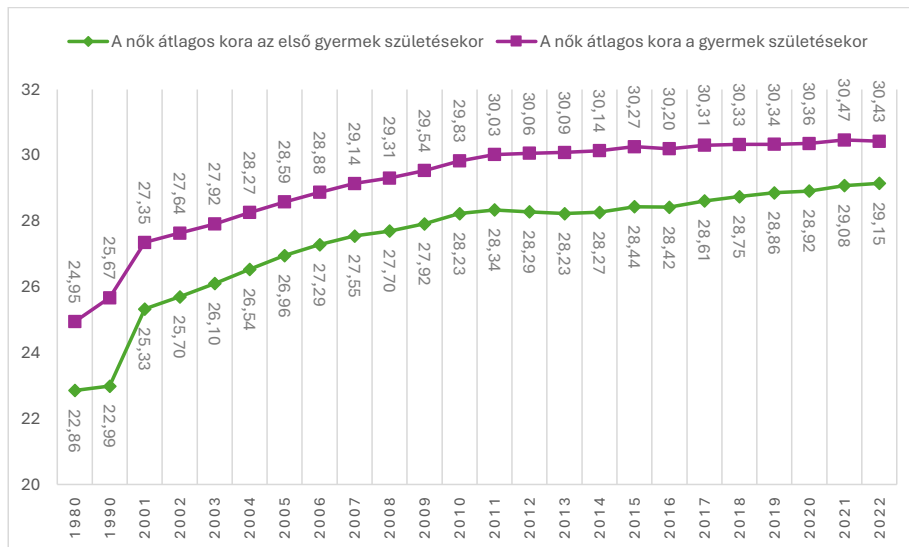
A projekt bemutatása	3
A dokumentum célja és felépítése	7
Általános tapasztalatok az egyetem különböző szereplőivel.....	9
A tárgyfelvételi időszak fő kihívásai és megoldási stratégiái.....	11
Fő kihívások a tárgyfelvételi időszak során	11
Gyakorlatok a tárgyfelvételhez kapcsolódó problémák áthidalásához.....	14
Javasolt beavatkozások a tárgyfelvételhez kapcsolódó problémák áthidalásához	16
A tárgyfelvételi időszak – összegzés	19
A szorgalmi időszak fő kihívásai és megoldási stratégiái.....	21
Fő kihívások a szorgalmi időszak során.....	21
Gyakorlatok a szorgalmi időszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához	23
Javasolt beavatkozások a szorgalmi időszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához	25
A szorgalmi időszak – összegzés	28
A vizsgaidőszak fő kihívásai és megoldási stratégiái.....	30
Fő kihívások a vizsgaidőszak során	30
Gyakorlatok a vizsgaidőszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához	32
Javasolt beavatkozások a vizsgaidőszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához	33
A vizsgaidőszak – összegzés	36
Egyéb kihívások és megoldási stratégiák	38
Átfogó javaslatok és lehetséges beavatkozások.....	39
Összegzés	44

A projekt bemutatása

A felsőoktatási intézmények számára fontos, hogy figyelembe vegyék a gyermeket nevelő hallgatók speciális igényeit, mert ezzel nemcsak a hallgatók jólétét és tanulmányi sikerét támogatják, hanem hozzájárulnak a társadalmi igazságosság és esélyegyenlőség megteremtéséhez is. A gyermeket nevelő hallgatók számára a tanulmányok folytatása gyakran nagy kihívást jelent, hiszen egyszerre kell helytállniuk a családi és a tanulmányi kötelezettségekben. Ha az intézmények rugalmas tanulási lehetőségeket, például online kurzusokat, rugalmas órarendet, vagy gyermekgondozási lehetőségeket kínálnak, azzal nemcsak csökkentik a hallgatókra nehezedő nyomást, hanem növelik az esélyüket a sikeres diploma megszerzésére is. Ezen intézkedések révén az egyetemek hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermeket nevelő hallgatók teljes értékű tagjai lehessenek a felsőoktatási közösségnek, és később a munkaerőpiacon is sikeresek legyenek.

A családalapítás sarokpontjait jelző statisztikák szerint az elmúlt 30 évben egyaránt kitolódott a gyermekvállalás és a házasságkötés időpontja. A változás drasztikusnak mondható, pedig mindössze egyetlen emberöltő ideje telt el.

1. ábra A nők átlagos életkora, 1980-2022

Forrás: KSH

Míg az ezredforduló környékén a nők átlagosan 25 évesek voltak első gyermekük születésekor, mostanra 29 évre emelkedett az első gyermek születésekor jellemző

átlagéletkor (1. ábra). A nők átlagos kora az első gyermek születésekor, valamint a házasságkötéskor elsősorban nem a felsőoktatási expanzió miatt tolódik ki ennyire, de általánosságban azért beszélhetünk arról, hogy a nők (és férfiak) iskolázottságának növekedésével párhuzamosan a felnőtté válás fontos mérföldkövei óhatatlanul kitolódnak, amelyek a szülőképeskor korlátozottsága miatt korlátozzák a gyermekszámot is. A hazai demográfia diskurzusából jól ismert fordulat, hogy a kívánt/előre tervezett gyerekszámot nem éri el a végül ténylegesen megszülető gyerekek száma – nincs ez másképp a felsőoktatási végzettséget szerző személyek esetén sem. Ebben az esetben enyhíthetné a gyermekszám csökkenését, ha már a felsőoktatási intézményben megfelelő körülmények állnának rendelkezésre a gyermekvállaláshoz.

A felsőoktatás során szükséges energia- és időbefektetés gyakran nem, vagy csak nehezen összeegyeztethető a gyermekneveléssel járó kötelezettségekkel, a gyermekvállalás döntésének elhalasztását eredményezve. A továbbtanulásra, a karrier elindítására a hallgatók hosszútávú befektetésként tekintenek, amely életük ezen szakaszában megköveteli az időt és energiát, biztosítva a későbbi biztonságot és életszínvonalat. A gyermekvállalás azonnali és egyúttal tartós kötelezettséget jelent, amelyhez a fiatalok általában először az említett biztonságot szeretnék megteremteni.

A gyermekvállalás jelentős – és egyúttal bizonytalan – direkt és indirekt költségekkel járhat. A leendő szülőknél nem csupán a gyermeknevelés tényleges anyagi vonzatát szükséges figyelembe venniük, hanem mérlegelniük kell az olyan indirekt költségeket is, mint saját pénzügyi függetlenségük feladása, vagy a kimaradó karrierépítési lehetőségeik. A felsőoktatási tanulmányok mellett a munkavégzés módja, keretei, az erre fordított idő mértéke is korlátos, a felsőoktatásban részt vevő egyének eleve gyakran szembesülnek pénzügyi kihívásokkal, a gazdasági terhek pedig csökkentik a gyermekvállalás iránti hajlandóságot.

A fentiek mellett és azoktól függetlenül azt is fontos figyelembe venni, hogy az egyetemi évek gyakran az önállóság és a személyes fejlődés időszakát jelentik. A hallgatók részéről jelen van az igény a rugalmasságra, szabadságra, kötetlen tapasztalásra, amit az egyetemi élet nyújt. Mindez pedig ellentétes lehet a gyermeknevelés állandó kötelezettségeivel. A párkapcsolati és szociális dinamikák szintén fontos elemei a kérdéskörnek.

A társadalmi és kulturális normák, valamint az egyetemi közösségekben uralkodó értékek és elvárások szintén befolyásolhatják az egyetemisták gyermekvállalási döntéseit. Ezek a normák gyakran ösztönzik a tanulmányi és karrierbeli előmenetelt a gyermekvállalással szemben. Ezzel párhuzamosan az egyetemi hallgatók gyakran szembesülnek a jövőjük bizonytalanságával, beleértve a karrierútjukat, a letelepedés helyét, és egyéb, hosszútávon

hangsúlyos döntéseket. Ez a bizonytalanság szintén a gyermekvállalás halasztásához vezethet.

A felsőoktatásban töltött időszak tehát sokféle akadályt gördíthet a gyermekvállalás, mint döntés elé, amelyekből maga a felsőoktatási intézmény talán csak néhányat képes kezelni. A jelen projekt a hagyományos értelemben véve nem tudományos kutatás, sokkal inkább tudományos kutatási módszerekre épülő szakpolitikai beavatkozás. A kutatások kulcsfontosságú szerepet játszhatnak a felsőoktatásban részt vevő egyének gyermekvállalását támogató szakpolitikai beavatkozások kialakításában és implementálásában. A projekt eredménytermékei betekintést nyújtanak a családok, gyermeket nevelő egyetemi hallgatók életkörülményeibe, prioritásaiba és kihívásaiba, lehetővé téve a döntéshozók számára, hogy célzott és hatékony intézkedéseket hozzanak. A projekt keretében végzett felmérés eredményei alapján a döntéshozók képesek olyan szakpolitikai beavatkozásokat kialakítani, amelyek közvetlenül támogatják az egyetemi hallgatókat a gyermekvállalás területén.

Ilyen értelemben a projekt célja, hogy megalapozza a felsőoktatási intézmények hatókörében tervezett beavatkozásokat. A projekt keretében végzett kutatás során a következő két fő kérdés megválaszolása és megértése volt a cél:

1. Milyen tényezők gátolják a gyermekvállalást, gyermeknevelést a felsőoktatási tanulmányok idején?
2. Hogyan lehetne olyan támogatást biztosítani, ami ösztönzőleg hatna a családok részvételére, vagy a tanulmányok alatti családalapításra?

A kutatás 3 fázisra épül, amely közül az első szinte tisztán kutatási lépések megvalósítását, a második fázis vegyesen jellemzően beavatkozástervezést, míg a harmadik fázis értékelési feladatokat tartalmaz.

A helyi koordináció megvalósítására az intézményeknek létre kell hozni munkacsoportokat, amelyeknek feladata a kutatási tevékenységek koordinálása, a beavatkozástervezés és végrehajtás: A csoportnak aktívan részt kell vennie a beavatkozási stratégiák kidolgozásában, valamint a stakeholder kommunikációban. A munkacsoportokat a NOE által kijelölt koordinátor tájékoztatja a feladatokról.

Az 1. fázis eredményterméke a jelen dokumentum, tehát az együttműködési eszközkészlet. Az első fázisban 4 intézményi fókuszcsoport készült olyan hallgatók bevonásával, akik élethelyzetükből fakadóan releváns megszólalók a kutatási témában.

A 2. fázis céldokumentuma egy eszköztár, amely a nemzetközi pályázati iroda sztenderdjei alapján, a következő feltételeket tartja szem előtt. Az eszköztár egy nyelvezetében egyértelmű és közérthető dokumentum, amely minden olyan információt és útmutatást tartalmaz, amely szükséges a projekt céljainak eléréséhez. Ez magában foglalja a gyakorlati útmutatókat, kommunikációs stratégiákat, esettanulmányokat, valamint hivatkozásokat további erőforrásokra, amelyek segíthetik az érintetteket a részvételben. Az így létrejövő eszköztárat a felsőoktatási intézmények arra nyitott oktatói tesztelik. A második fázisban az intézmények adminisztratív adataira és elérhető dokumentumaira épülve készül az elemzés.

A 3. fázisban az eszköztár értékelése zajlik és az oktatói visszajelzések alapján kiválasztásra kerülnek a legjobb gyakorlatok. A harmadik fázisban pedig az eszköztárat megismerő oktatók között zajlik egy interjú kutatás, intézményenként legalább 5 oktató megszólaltatásával.

A projekt disszeminációs feladatait egy központi honlap látja el, amely teljes dokumentációs felületet biztosít a kutatás minden fázisának.

A dokumentum célja és felépítése

A gyermeket nevelő felsőoktatási hallgatók sajátos kihívásokkal néznek szembe, amelyek jelentősen eltérnek a többi diáktársuk helyzetétől. Az ilyen hallgatók számára az időmenedzsment különösen fontos, hiszen nemcsak a tanulmányi kötelezettségeiknek kell eleget tenniük, hanem gyermekeik gondozásáról és neveléséről is gondoskodniuk kell. Az egyetemi életben gyakran előforduló rugalmatlan órendek, a gyermekgondozási lehetőségek korlátozottsága, valamint a pénzügyi terhek mind-mind komoly kihívást jelenthetnek számukra. Ha az egyetemek nem ismerik fel ezeket a kihívásokat, az nemcsak az érintett hallgatók akadémiai sikerességét veszélyezteti, hanem hozzájárulhat a lemorzsolódásukhoz is, ami hosszú távon társadalmi szinten jelenthet negatív hatást.

Fontos, hogy a felsőoktatási intézmények felismerjék és proaktívan foglalkozzanak ezekkel a kihívásokkal, mivel ez nemcsak az érintett hallgatók jólétét és akadémiai teljesítményét javíthatja, hanem egyenlőbb esélyeket is biztosít a különböző élethelyzetű diákok számára. Ennek érdekében szükséges változtatások bevezetése, például rugalmasabb órendek, gyermekbarát infrastruktúra, illetve anyagi támogatási programok formájában. Az ilyen intézkedések nemcsak a gyerekekkel rendelkező hallgatók tanulmányainak sikeres befejezését segítik elő, hanem hozzájárulnak egy inkluzívabb és támogatóbb egyetemi környezet kialakításához is, ami végső soron az egész közösség javát szolgálja.

A jelen dokumentum kidolgozása a családos, gyermeket nevelő felsőoktatási hallgatókkal lebonyolított fókuszcsoporthoz tartozó interjúk során begyűjtött információk alapján készült. Ez az eszköztár segíti az intézményt és különösen az oktatókat abban, hogy megértsék és hatékonyan támogassák a gyermeket nevelő diákokat, valamint rugalmasabb és inkluzívabb oktatási környezetet teremtsenek számukra.

A dokumentumban a tárgyfelvétel, a szorgalmi időszak, valamint a vizsgaidőszak szerinti bontásban kerülnek bemutatásra a fő kihívások / problémák, amelyekkel a családos, gyermeket nevelő hallgatók találkoznak. A kihívások bemutatását a jelenleg azonosítható formális és informális gyakorlatok bemutatása és értékelése követi, végül ezeket tovább vezetve kerülnek megfogalmazásra azok a lehetséges beavatkozások, amelyek alkalmazása erősítené az intézmény családbarát működését.

Összességében tehát az eszköztár jelentős segítséget nyújthat az egyetemi oktatóknak abban, hogy hatékonyan és érzékenyen kezeljék a családos, gyermeket nevelő hallgatók speciális helyzetét és problémáit. Iránymutatást nyújt a rugalmas órendek kialakításához, ajánlásokat a különféle online és hibrid oktatási formák bevezetéséhez, valamint javaslatokat arra, hogyan lehet a tananyagokat és a feladatokat úgy adaptálni, hogy azok igazodjanak a

gyermeket nevelő hallgatók időbeosztásához és életkörülményeihez. Ezek az eszközök nemcsak az oktatók munkáját könnyítik meg, hanem hozzájárulnak ahhoz is, hogy egy befogadóbb, támogatóbb tanulási környezet jöjjön létre, ahol minden hallgató esélyt kap a sikeres tanulmányok elvégzésére, függetlenül családi helyzetétől.

Általános tapasztalatok az egyetem különböző szereplőivel

A fókuszcsoportos interjúk alapján a gyermeket nevelő, családos hallgatók az egyetem szereplői közül elsősorban az oktatók, valamint a hallgatótársaik részéről szereznek olyan jellegű tapasztalatot, amely családos élethelyzetük és egyetemi tanulmányaik összeegyeztetéséhez, ennek kihívásaihoz kapcsolható. Ezek a tapasztalatok vegyesen pozitívak és negatívak: a kapott segítség, támogatás, empátia, rugalmasság mellett ezek hiányát is megtapasztalták a hallgatók egy-egy oktató / hallgatótárs részéről.

Az oktatókkal szerzett pozitív tapasztalatok között elsősorban a megértő, rugalmas, kompromisszumkész, segítőkész hozzáállásuk szerepel. Nyitottak például a létszámbéli előírásoktól eltérni (a csoportbontásban zajló kurzusok esetében járhat a hallgató a neki ideális időpontban, függetlenül attól, hogy a Neptun szerint melyik időpontra tudott jelentkezni), vagy akár zárthelyi dolgozat írásának lehetőségét más időpontban biztosítani, ha a hallgató az eredeti időpontban gyermekével kapcsolatos ügyek miatt nem tudott megjelenni. A kutatásban részt vevő egyik hallgató például úgy fogalmazott, hogy *„...nagyon empátikusak a tanárok. A pedagógusoknak nagyon jó érzéke van ahhoz, hogy egy-egy nehéz időszakon, hogy kell minket átvezetni.”*

A hallgatótársakkal kapcsolatban pozitív tapasztalatként említették a gyermeket nevelő hallgatók, hogy segítőkészek, valamint befogadóak. A kutatásban résztvevő egyik egyetem hallgatójának elmondása szerint: *„Azt látom, hogy a másodikosok, a harmadikosoknál ugyanígy ki van épülve ez a csoport, ugyanígy támogató, tehát hogy a telefonban is vannak külön Facebook csoportok, és folyamatosan mennek az üzenetések, ki ahogy tud, ott segít. És én is ezt tapasztaltam, hogy én, ugye, azért belecsöppentem ezekbe a csoportokba, de ugyanolyan befogadóak voltak.”*

A gyermeket nevelő, családos hallgatók – speciális helyzetűkhöz köthető – negatív tapasztalatai az oktatókkal főként az óralátogatást, valamint a feladatok teljesítését érintik. Bár többnyire rugalmassággal találkoznak a hallgatók, beszámoltak olyan helyzetekről is, amikor egy-egy oktató ragaszkodott az elvárásokhoz, vagy olyan alternatívát kínált, amely nem segítette a helyzetet (pl. csecsemőt vigye be a hallgató énekórára). Az oktatók kapcsán a nehézkes kommunikációt, megválaszolatlan e-maileket emelték még ki az interjúalanyok. A hallgatótársakkal kapcsolatos negatív tapasztalat inkább a korkülönbséghez köthető: az egyik alany elmondta, hogy csoporttársai rendszeresen arra számítanak, nagyobb részt vállal a csapatban készítendő feladatokból, beadandókból.

Az oktatók és a hallgatótársak mellett további szereplők kapcsán is említettek az interjúalanyok konkrét tapasztalatokat. A rektor személyével kapcsolatban közvetett, pozitív tapasztalatról

számolt be egy másik, a kutatásban résztvevő egyetem hallgatója (egy ismerőse kisgyermekes hallgatóként, egy ebből adódó speciális kéréssel kereste meg a rektort, amire pozitív választ kapott). A Tanulmányi Osztályt több, különböző intézményben tanuló hallgató is kiemelte, mint a rugalmas tanulási útvonalat gátló, túlzottan bürokratikus, valamint nem átlátható szervezeti egység.

A tárgyfelveleteli időszak fő kihívásai és megoldási stratégiái

Fő kihívások a tárgyfelveleteli időszak során

A felsőoktatásban tanuló hallgatók között a tárgyfelveleteli időszak mindenki számára tartogat kihívásokat, a hallgatók munkájuk, egyéb elfoglaltságaik mellett igyekeznek összeállítani egy ideális órarendet, amely azonban gyakran akadályokba ütközik. Különösen igaz ez azokra, akik családdal, gyermekekkel rendelkeznek. A tanulmányok folytatása mellett a családi élet egyensúlyban tartása, menedzselése számos kihívást jelent, a családi élet kötelezettségeiből adódó időbeosztási nehézségeket azonban némileg enyhíthetné egy – lehetőségekhez mérten – rugalmas órarend.

A fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetéseken több hallgató is hangsúlyozta, hogy a megfelelő órarend kialakítása komoly tervezést igényel, ami sokszor nehézségekbe ütközik az egyetemi rendszerek átláthatóságának hiánya miatt. A kutatásban résztvevő egyik hallgató, amikor jelentkezett az egyetemre, azt az ígéretet kapta, hogy rugalmas órarendet alakíthat ki: *„nekem az a legnagyobb pofon volt, amikor úgy volt beharangozva, még, amikor jelentkeztem, hogy hát persze hogy van individuális órarend”*. Ez azonban gyakran nem valósult meg, ahogy egy másik résztvevő hallgató elmesélte: *„az öt év alatt nekem egy félév volt, amikor sikerült úgy felvennem, hogy az tényleg el volt abba az órarendtervezőbe rakva”*.

Az órarend összeállításakor a gyermeket nevelő hallgatók számára nehézséget okoz, hogy több tényezőt és szereplőt is figyelembe kell venni, mint például a gyerek órarendjét, a bétiszitter időbeosztását vagy a munkával kapcsolatos kötelezettségeket: *„elég sok mindenkivel egyeztetek órarend szempontjából, vagy a munkámhoz képest is”*. Egy másik jelentős probléma, amellyel a családok hallgatók szembesülnek, az az egyetemi órarend és a gyermekek délutáni elfoglaltságainak összeegyeztetése. A délutáni órákra szervezett egyetemi kurzusok gyakran ütköznek a gyermekek iskolai vagy óvodai tevékenységeivel, valamint egyéb programjaikkal, mint például a sportedzések vagy különórák. Ilyen helyzetekben a hallgatóknak nemcsak saját tanulási időbeosztásukat kell átgondolniuk, hanem a család mindennapi logisztikáját is. Ez a fajta zsúfoltság és a rugalmatlan időbeosztás sokszor jelentős terhet ró a hallgatókra.

Továbbá, ahogyan fent említésre került, gyakran előfordul, hogy a hallgatóknak külső segítséget kell igénybe venniük, például nagyszülőktől vagy bétiszitterektől, hogy biztosítani tudják a gyermekek felügyeletét, amíg ők az egyetemen tartózkodnak. Ez azonban nem mindig megoldható, ami tovább növeli a stresszt és a nyomást a hallgatókon. Az ilyen logisztikai kihívások gyakran ahhoz vezethetnek, hogy a hallgatók halasztják egy-egy tárgy teljesítését, ami ismételtelen a tanulmányi előrehaladás rovására mehet.

A rendszer átláthatatlansága miatt sok hallgató elveszettnek érzi magát, különösen a tanulmányok kezdeti szakaszában. Ahogy az egyik interjúalany fogalmazott a fókuszcsoporthoz tartó beszélgetés során: *„egy kicsit úgy hiányolom azt, hogy ilyen jobb, átláthatóbb lenne ez a rendszer az iskolában, hogy melyik tantárgyat, ugye, mikor kell felvenni”*. A választható tantárgyakkal kapcsolatban is felmerültek információhiányból adódó problémák, hiszen az egyik hallgató csak harmadévesen tudta meg, hogyan kell ilyen tantárgyakat felvenni: *„én nem tudtam, hogy kell választani választható tantárgyat, úgyhogy én csak a harmadik éven tudtam erről, úgyhogy most választhattam”*.

A csoportbontásban tartott kurzusok esetében az egyik legnagyobb nehézség, hogy a hallgatóknak nem mindig sikerül az általuk preferált időpontra jelentkezni a Neptun-on keresztül. A korlátozott férőhelyek miatt gyakran előfordul, hogy az ideális időpontban tartott órákra hamar betelnek a helyek és a hallgatók kénytelenek más, számukra kevésbé kedvező időpontot választani. Ez különösen nagy probléma lehet azok számára, akiknek a gyermekek iskolába, óvodába vitelét vagy más délutáni elfoglaltságait is figyelembe kell venniük.

Bár szerencsére sok oktató rugalmas és lehetőséget biztosít arra, hogy a hallgatók más időpontban is bejárhassanak az órákra, vagy pótolhassák a mulasztásokat, nem minden oktató ilyen megértő. A rugalmatlanabb oktatók kurzusai esetében a hallgatók kénytelenek kompromisszumokat kötni, vagy akár feladni egy-egy tantárgy felvételét adott szemeszterbe, ha az összeegyeztethetetlen a családi kötelezettségeikkel. Ez pedig nemcsak a tanulmányi előrehaladásukat lassíthatja le, hanem hosszabb távon a diploma megszerzésének időpontját is eltolhatja.

Azok a hallgatók, akik levelező képzésen vesznek részt, további nehézségekkel találják szemben magukat. A levelező kurzusok általában előre meghatározott időpontokban kerülnek megrendezésre, és kevesebb a lehetőség az órák időpontjának módosítására, vagy alternatív időpontban való részvételre, ami különösen nehézséget okozhat azoknak a hallgatóknak, akik gyermekekről gondoskodnak. A levelező képzésen a hétvégi órák egybeesnek a családi programokkal, ami további terhet ró a hallgatókra – a hétköznapi logisztikával szemben ilyenkor a hétvégi családi közös időtöltésből való kimaradás az órákon való részvétel ára.

Összességében elmondható, hogy a tárgyfelvételi időszak komoly kihívásokat jelent a családi felsőoktatási hallgatók számára. Az ideális órarend összeállítása gyakran ütközik a családi kötelezettségekkel, és az oktatók rugalmasságának hiánya, valamint a levelező képzések rugalmatlansága tovább nehezíti a helyzetet. Ezen kihívások leküzdése érdekében a hallgatóknak jobb tájékoztatásra, komoly támogatásra, és több rugalmasságra van szükségük az egyetem részéről, hogy sikeresen összeegyeztethessék tanulmányaikat a családi életükkel.

Gyakorlatok a tárgyfelveételhez kapcsolódó problémák áthidalásához

Az órarend tervezése, tárgyak felvétele kapcsán a családos hallgatók jellemzően két fő szempontot mérlegelnek:

- 1.) adott kurzust kell-e / tudja-e teljesíteni adott évben, vagy időmenedzsment, terhelés stb. szempontjából érdemes-e a mintatantervtől eltérő félévben teljesítenie (amennyiben nem épül rá másik kurzus / nem más kurzusra épül, ez gond nélkül megtehető, ellenkező esetben kérelemhez kötött);
- 2.) valamint azon az adott félévre tervezett kurzusok esetében van-e mozgástér az időpontok variálásában.

A gyermeket nevelő hallgatók mérlegelik, hogy az egyetemi éveikkel párhuzamosan gyermekük milyen életszakaszban lesz, és az hogyan összeegyeztethető tanulmányaikkal. Mindezek mérlegelése egyedi: egyes hallgatóknak például éppen csecsemő mellett könnyebb a tanulmányok folytatása, míg mások gyermekük bölcsőde-/óvodakezdésétől tudnának nagyobb terhelést vállalni a teljesítendő kurzusok tekintetében.

Az órák időpontjainak tervezéséhez szintén nincsen egy családos, gyermeket nevelő hallgatókra általánosan vonatkoztatható irányelv. A gyerekek életkorától, szükségleteitől, igényeitől, elfoglaltságaitól jelentősen függ, hogy a szülő számára például délelőtti vagy délutáni időpontok ideálisabbak, inkább tölt bent kevesebb, de hosszú napot a héten, vagy épp ellenkezőleg, több, de rövidebb napot, esetleg éppen a hézagos órarend ideális számára stb. A hallgatók maguk is kísérleteznek, felvesznek az ajánlottól akár több kurzust is és a tanév indulását, kurzusok felépítését és az oktatókat megismerve mérlegelnek, hogy melyeket teljesítik ténylegesen. Az időpontok/csoportbeosztások variálásában azonban a hallgatók elsősorban az oktatók rugalmasságára, empátiájára számítanak. A kérések főként arra irányulnak, hogy járhatnak-e a hallgatók más időpontban órára, mint amely időpontra a Neptun-ban jelentkezni tudtak. Amennyiben ugyanis beteltek valamely időpontra a helyek, de más időpontra még vannak helyek, a létszám bővítésre irányuló kérésük visszautasításra kerül, ezért közvetlenül az oktatóhoz fordulhatnak, hogy járhatnak-e a „papírfomától eltérő” időpontban órára. Ezirányú kéréseiknek vegyes a fogadtatása. Amellett, hogy *mikor* járhatnak órára, előfordul, hogy azzal is közvetlenül keresik az oktatókat a családos hallgatók, hogy *mennyit* járjanak órára, mutatkozik-e rugalmasság ebben, akár extra feladatok vállalása mellett elnézhető-e több hiányzás esetükben.

A mintatantervben javasoltaktól történő eltérés lehetősége, valamint az órák időpontjának rugalmassága ugyan jelentősen tudja csökkenteni a tanulmányok és a családi élet közti lavírozás logisztikai buktatóit, de mindezek mellett is nélkülözhetetlen a családi/intézményi

segítség. A családos hallgatók gyakran precízen átgondolt tervvel, beosztással rendelkeznek, hogy párjuk, a nagyszülők, esetleg a bábizitter mikor tud a gyermekekkel időt tölteni. A gyermekfelügyelet, vagy a gyermekek saját elfoglaltságainak figyelembevétele mellett továbbá gyakran a munkahelyi kötelezettségeket is figyelembe kell venni.

Javasolt beavatkozások a tárgyfelvételhez kapcsolódó problémák áthidalásához

Az egyetemek számos intézkedéssel támogathatják a gyermeket nevelő hallgatókat a tárgyfelvételi időszak kihívásainak áthidalásában. Az alábbi javaslatok célja, hogy enyhítsék azokat a logisztikai nehézségeket és stresszt, amelyekkel ezek a hallgatók szembesülnek.

- 1) Rugalmas órarend és időpontválasztási lehetőségek bővítése
 - a.) Több választható időpont: Az egyetemek az oktatói erőforrások függvényében növelhetnék az órák különböző időpontban történő meghirdetését, hogy a hallgatók könnyebben összehangolhassák egyetemi kötelezettségeiket családi életükkel. Például egy kurzus esetében reggeli, déli és esti időpontokat is kínálhatnának.
 - b.) Online részvétel lehetősége: Azok számára, akik nem tudnak jelen lenni az órákon, lehetőség nyílhatna az órák online követésére, akár élő közvetítés, akár rögzített videó formájában. Ez különösen hasznos lehet a kisgyermekes szülők számára.
 - c.) Levelező képzés rugalmasabbá tétele: A levelező hallgatók számára érdemes lenne biztosítani alternatív időpontokat, valamint rugalmasabb jelenlétet, hogy kevesebb konfliktus alakuljon ki a családi kötelezettségekkel.
 - d.) Tárgyfelvétel során engedmény a családososok irányába: A gyermeket nevelő hallgatók számára járhatna jogosultság például korábban induló jelentkezési időszakra, vagy létszámbővítési kérések automatikus elfogadására.
- 2) Támogató rendszerek és információs eszközök fejlesztése
 - a.) Átlátható tárgyfelvételi rendszer: Az egyetemeknek törekedniük kellene arra, hogy a tárgyfelvételi rendszerük felhasználóbarát legyen, és megfelelő információkat biztosítson a kurzusok időpontjairól, a választható tárgyakról, valamint a különböző félévek ajánlott tárgyfelvételi rendjéről.
 - b.) Konzultáció és tanácsadás: A gyermeket nevelő hallgatók számára külön konzultációs időszakot lehetne kialakítani, ahol segítséget kaphatnak a tárgyfelvételi folyamatban, az órarend összeállításában és az esetleges speciális kéréseik kezelésében.

3) Oktatói rugalmasság és empátia növelése

- a.) Oktatói képzések: Az oktatók számára továbbképzéseket lehetne szervezni a rugalmas oktatási módszerek és a hallgatói igények empatikus kezelése érdekében. Ez segíthetne abban, hogy az oktatók jobban megértsék a családos hallgatók speciális igényeit.
- b.) Alternatív teljesítési módok biztosítása: Az oktatók több esetben kínálhatnának alternatív feladatokat vagy pótlási lehetőségeket azoknak a hallgatóknak, akik családi okok miatt nem tudnak minden órán részt venni.

4) Családbarát egyetemi környezet kialakítása

- a.) Gyermekfelügyeleti lehetőségek: Az egyetemi kampuszokon kialakíthatnának gyermekfelügyeleti központokat, ahol a hallgatók gyermekeik biztonságos felügyeletét megoldhatják, miközben ők az óráikon vesznek részt.
- b.) Családi közösségek támogatása: Támogatni lehetne a családos hallgatók közötti hálózatok és közösségek kialakulását, ahol egymást segítve könnyebben megoszthatják a tapasztalataikat és a kihívások kezelésére szolgáló megoldásokat.

5) Hosszú távú tanulmányi tervezés támogatása

- a.) Személyre szabott tanulmányi tervek: Az egyetemek egyéni tanulmányi tervek kidolgozását kínálhatnák a családos hallgatók számára, figyelembe véve a hallgatók családi és munkahelyi kötelezettségeit. Ez lehetővé tenné számukra, hogy hosszabb távon, rugalmasabb ütemezéssel haladjanak tanulmányaikkal. A kedvezményes tanrend lehetősége is nagy segítség, amellyel rendszeresen élnek is a gyermeket nevelő hallgatók, azonban nem minden esetben fogadják el kérelmüket, illetve ennek fix keretei is vannak (pl. hány kurzus esetében érvényesíthetik / félév), ezért akár ennek valamilyen, kifejezetten a családos hallgatók számára elérhető és szabályzatba épített alternatívája is komoly segítséget jelenthet a tanulmányik elvégzésében.

- b.) Halasztási és kurzusfelvételi lehetőségek rugalmassága: Biztosítani kellene, hogy a hallgatók könnyen halaszthassanak kurzusokat, vagy módosíthassák tárgyfelvételi döntéseiket, ha családi kötelezettségeik ezt megkívánják.

Ezek a javaslatok segíthetnek abban, hogy az egyetemek családbarátabb környezetet teremtsenek, amely támogatja a gyermeket nevelő hallgatókat a tanulmányaik során, és megkönnyíti számukra a családi és tanulmányi kötelezettségek összeegyeztetését.

A tárgyfelvételi időszak – összegzés

A tárgyfelvételi időszak a felsőoktatásban tanuló hallgatók számára számos nehézséget hordoz, különösen azoknak, akik családosak vagy gyermekeket nevelnek. Az ideális órarend összeállítása gyakran akadályokba ütközik, mivel a családi és egyetemi kötelezettségeket nehéz összehangolni. Ez a kihívás különösen élesen jelentkezik, amikor a hallgatóknak nemcsak a saját, hanem gyermekeik időbeosztását, valamint egyéb kötelezettségeiket is figyelembe kell venniük.

A fókuszcsoportos beszélgetések során a hallgatók rámutattak arra, hogy az egyetemi rendszerek átláthatatlansága jelentős akadályt jelent az órarend megtervezésében. További negatív tapasztalat, hogy a rugalmas órarend kialakításának lehetősége, amelyet ígértek nekik a felvételtkor, nem valósul meg a gyakorlatban. A gyermeket nevelő hallgatók nehéz helyzetben vannak, mivel az egyetemi órák és a gyermekek délutáni programjai sokszor ütköznek, ami jelentős logisztikai terhet ró rájuk.

A rendszer átláthatatlansága és az információhiány különösen a tanulmányok kezdeti szakaszában okoz nehézségeket. Sok hallgató érzi elveszettnek magát, mivel nem kapnak elegendő tájékoztatást a tantárgyfelvételi folyamatokról és a választható kurzusokról. A Neptun rendszerben való tárgyfelvétel során gyakori probléma, hogy a preferált időpontokra gyorsan betelnek a helyek, így a hallgatók kénytelenek más időpontot választani, amely nem mindig illeszkedik jól az életükbe.

Az oktatók rugalmassága ezen a téren változó: míg sokan megértők és lehetőséget biztosítanak a hallgatók számára, hogy más időpontban vegyenek részt az órákon, addig más oktatók kevésbé rugalmasak, ami a családos hallgatók számára további nehézségeket jelenthet.

Az egyetemek több intézkedést is hozhatnának a gyermeket nevelő hallgatók támogatására a tárgyfelvételi időszak kihívásainak enyhítésére. Javasolt például a rugalmas órarendek kialakítása, több időpontválasztási lehetőséggel és az online részvétel lehetőségének biztosításával. Emellett az egyetemeknek átláthatóbbá kellene tenniük a tárgyfelvételi rendszereiket, és jobb tájékoztatást kellene nyújtaniuk a hallgatóknak a választható tantárgyakról és az ajánlott tanulmányi ütemtervről.

Az oktatók számára továbbképzéseket lehetne szervezni, hogy jobban megértsék a családos hallgatók speciális igényeit, és rugalmasabban kezeljék azok kéréseit. A családbarát egyetemi környezet kialakítása is fontos lenne, például gyermekfelügyeleti lehetőségek biztosításával és a családos hallgatók közösségeinek támogatásával.

Hosszú távon az egyéni tanulmányi tervek kidolgozása és a kurzusfelvétel / tárgyjelentkezés menetének rugalmassága is segíthetné a hallgatók és családjuk életének összehangolását. Ezek az intézkedések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a családos hallgatók könnyebben teljesítsék tanulmányaikat, miközben a családi kötelezettségeiket is ellátják.

A szorgalmi időszak fő kihívásai és megoldási stratégiái

Fő kihívások a szorgalmi időszak során

Az egyetemi hallgatók számára, akik gyermekekkel rendelkeznek, az óralátogatás jelenti talán a legnagyobb kihívást és dilemmát, amelyet gyakran nehéz összeegyeztetni a családi és munkahelyi kötelezettségekkel. A lentiekben röviden összegzésre kerülnek az óralátogatás kapcsán felmerülő fő kihívások, kérdéses területek.

1.) Szemináriumokon való részvétel és az oktatók rugalmassága

Az óralátogatás elengedhetetlen része a felsőoktatásnak, különösen a szemináriumok esetében, ahol a részvétel többnyire kötelező, a megengedett hiányzások száma limitált. A gyermekes hallgatók számára ez kiemelt nehézséget jelenthet, különösen akkor, ha a gyermek beteg vagy más okból nincs más lehetőség a felügyeletére. Ilyen helyzetekben előfordulhat, hogy a hallgatók kénytelenek a gyermeküket is magukkal vinni az órára. A tapasztalatok szerint az oktatók többsége rugalmasan és megértően áll hozzá ehhez a helyzethez. Az egyik hallgató elmondása szerint, amikor ilyen helyzet adódott, az oktatók általában pozitívan reagáltak, és engedélyezték, hogy a gyermek jelen legyen az órán.

2.) Nappali és levelező képzés összehasonlítása

Az óralátogatás kérdésköre kapcsán a fókuszcsoportos interjúk alapján kirajzolódik a nappali és levelező képzés jelentős különbsége. Egyes hallgatók úgy vélekedtek, hogy a levelező képzés ugyanolyan nehéz, mint a nappali, mivel a hétfégi órák elvonják őket a családi életüktől. Számukra a nappali képzés nem merült fel lehetőségként, gyakran a munkahelyi kötelezettségek miatt. Más hallgatók számára viszont a nappali képzés a gyakoribb órák és a sűrűbb időbeosztás miatt jelent kihívást, különösen, ha az órarendek hézagosak, és hosszú szünetekkel szakítják meg a napot.

3.) Gyermekfelügyelet és logisztikai kihívások

A gyermekfelügyelet megszervezése egy másik komoly akadály, amellyel a családos hallgatók szembesülnek. A családtagok és a szülői segítség elengedhetetlen ebben a helyzetben, különösen akkor, ha mindkét szülő dolgozik, és mindezek mellett kell megszervezniük az órák látogatását. Egy hallgató arról számolt be, hogy a munkahelyi műszakok és az óralátogatások összeegyeztetése gyakran bonyolult logisztikai feladat, amelyhez a munkahelyi vezetők rugalmasságára is szükség van. Továbbá, a gyerekek betegségei esetén adódó gyermekfelügyeleti kihívások is kiemelhetők, amennyiben meg is oldható a nappali gyermekfelügyelet, a beteg gyerekekkel töltött éjszakák után a következő napi órák meglátogatása nagyon megterhelő.

4.) A vidéki hallgatók speciális helyzete

A vidéki hallgatók számára a hézagos órarendek különösen nehézségeket okoznak, mivel hosszú utazási idővel kell számolniuk. Egy hallgató megjegyezte, hogy a második félévben az órarendje stabil, de rendkívül hézagos, ami különösen nehézséget okoz, mivel vidékről jár be, és az órák közötti hosszú szünetek alatt nem tud hazamenni, sokkal több időt kell eltöltenie az egyetemen, mint amennyi órája valójában van, és ezt nehéz összeegyeztetni a családi életével.

5.) Szoptatás és gyermekgondozás

Az anyai kötelezettségek, mint például a szoptatás, szintén kihívást jelentenek a gyermekes hallgatók számára. Az egyik hallgató elmondása szerint néha kénytelenek voltak magukkal vinni a gyermeküket az épületbe, vagy magára az órára, mert nem volt más lehetőség babájuk ellátására. Ilyenkor gyakran egy kísérő (pár/nagyszülő) a folyosón tartózkodott a gyerekekkel, hogy szükség esetén az anya gyorsan ki tudjon menni hozzá – akár óra közben – ellátni, megetetni. Az ilyen helyzetekben az oktatók rugalmassága és megértése kulcsfontosságú, hogy a hallgatók folytathassák tanulmányaikat anélkül, hogy a családi kötelezettségek miatt veszélybe kerülne az előrehaladásuk.

A gyermekkel rendelkező egyetemi hallgatók számára az óralátogatás számos kihívást jelent, amelyeket a családi és munkahelyi kötelezettségek gyakran megnehezítenek. Az oktatók rugalmassága, a családi és munkahelyi támogatás, valamint a gyermekfelügyelet megszervezése mind kulcsfontosságúak ahhoz, hogy ezek a hallgatók sikeresen teljesítsék tanulmányaikat. Az egyetem oldaláról érkező rugalmasság és támogatás hosszú távon nemcsak a hallgatók sikerét, hanem az egyetem iránti lojalitásukat is növelheti.

Gyakorlatok a szorgalmi időszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához

Az egyetemi órák látogatása különösen nagy kihívást jelent azoknak a hallgatóknak, akik gyermeket nevelnek. A gyermeknevelés folyamatos figyelmet, időt és energiát igényel, ami gyakran kiszámíthatatlanul alakul. Emellett a kisgyermek gondozása, iskolába vagy óvodába szállítása, betegségek kezelése és egyéb családi teendők gyakran ütköznek az egyetemi órák menetrendjével. Sokszor nehéz megfelelő gyermekfelügyeletet találni, ami még jobban megnehezíti a részvételt a tanórákon. Ezen kihívások mellett a hallgatók számára mentálisan is megterhelővé válhat a folyamatos váltás az anyai vagy apai szerep és az egyetemi kötelezettségek között.

A személyes óralátogatás kapcsán felmerülő kihívások áthidalásaként egyfelől a családosi hallgatók számára elérhető segítség mértékének (családi, baráti segítség, fizetett segítség), másfelől az egyetem, azon belül is elsősorban az oktatók irányából érkező rugalmasság szintjének van kiemelkedő szerepe a jelenlegi gyakorlatok, szokások alapján.

Kisebbségi gyermekek esetén a gyermekek felügyeletében, ellátásában, szállításában a hallgatóknak gyakorlatilag minden esetben segítséget szükséges kérniük, amikor részt szeretnének venni a tanórákon. Csecsemők esetében ez gyakran azt jelenti, hogy a férj / nagyszülő / egyéb segítő személy az egyetem épületében vagy annak környékén tartózkodik a csecsemővel, hogy szünetekben – vagy szükség esetén akár a tanóra alatt – az anya ki tudjon menni hozzá, el tudja látni, meg tudja szoptatni / etetni stb. Nem egyedi eset, hogy egy csecsemővel rendelkező hallgató ilyen helyzetbe kerül, az egyetemi épületek azonban nincsenek ezekre a helyzetekre berendezkedve. A hallgatók beszámolóiban azokban az épületekben, ahol nincs baba-mama szoba, a kísérő a folyosón tudott várakozni a kisbabával, akit ellátni, etetni is a folyosó csendes szegletébe elvonulva tudott. Nagyobb gyerekek esetében előfordul, hogy a hallgató beviszi magával a gyermekét az órára, amelyhez előzetesen az oktató (és a hallgatótársak) beleegyezését kéri.

Az oktatók rugalmassága az óralátogatást illetően többnyire a következőkben nyilvánul meg:

- 1.) Az oktató lehetővé teszi, hogy amennyiben a hallgató nem tud megjelenni az órán adott időpontban, másik alkalommal pótolja azt, pl. csoportbeosztásban zajló kurzusok esetében másik csoport időpontjában, vagy akár levelezős órán. Némely oktatók ezt maguktól felajánlják vagy a hallgató kérésére gond nélkül lehetővé teszik, vannak azonban olyan oktatók is, akik nem engedélyezik saját kurzusuk esetében az informális kérésekre történő átjárás lehetőségét. Ennek gyakorlatba épült menete, hogy a hallgató közvetlenül keresi fel az oktatót (jellemzően) egy e-mailben.

- 2.) Az oktató eltekint a megengedett hiányzásokra vonatkozó előírástól és engedményt tesz a hallgató számára, pl. valamilyen extra feladatot ír elő, és elfogadja a családi helyzetre való hivatkozás miatt a gyakoribb hiányzást.
- 3.) Az oktató lehetővé teszi, hogy a hallgató gyermeke is részt vegyen az órán, vagy lehetővé teszi, hogy a hallgató óra közben elhagyja a termet, amíg ellátja gyermekét.
- 4.) Az oktató lehetővé teszi, hogy a hallgató online csatlakozzon az órához és/vagy rendelkezésre bocsátja az óra felvételét/hanganyagát. A hibrid jellegű oktatásnak nincsenek formális keretei, az erre irányuló kérések elbírálása, a hibrid oktatás megvalósulásának lehetősége többnyire szintén az oktató rugalmasságának, a kurzus tartalmának, felépítésének függvénye.

Javasolt beavatkozások a szorgalmi időszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához

Az egyetemek számos intézkedéssel támogathatják a gyermeket nevelő hallgatókat a szorgalmi időszak alatt felmerülő kihívások áthidalásában. Az alábbi javaslatok célja, hogy megkönnyítsék ezeknek a hallgatóknak az egyetemi órák látogatását és tanulmányi kötelezettségeik teljesítését.

1) Oktatói rugalmasság és hibrid oktatási lehetőségek növelése

- a.) Hibrid oktatás támogatása: Az egyetemek ösztönözhetnék az oktatókat, hogy vezessenek be hibrid oktatási formákat, ahol az órákat online is követni lehet, vagy elérhetők a felvételek, különösen a szemináriumok esetében. Az online részvételi lehetőség lehet egy kritériumokhoz kötött lehetőség is a személyes jelenlét nem feltétlenül igénylő kurzusok esetében. Ez megkönnyítené a részvételt azok számára, akiknek gyermekfelügyeleti vagy logisztikai problémáik vannak. Az előadások felvétele és visszahallgatható hanganyagok biztosítása lehetőséget adna a családos hallgatóknak, hogy rugalmasabban kezeljék az időbeosztásukat. Ha egy hallgató nem tud részt venni az órán a gyermekfelügyelet vagy más családi kötelezettségek miatt, akkor később is hozzáférhetne az anyaghoz, így nem maradna le az oktatásról.
- b.) Hiányzások rugalmas kezelése: Az oktatók számára ajánlott lenne több rugalmasság biztosítása a hiányzások kezelésében, például extra feladatokkal történő pótlási lehetőségek kínálásával, vagy egyéni konzultációk megszervezésével. A szemináriumok esetében a három megengedett hiányzáson túl a gyerekek betegsége esetén gyermekorvosi igazolással igazolható lenne további hiányzások engedélyezése.

2) Családbarát egyetemi infrastruktúra fejlesztése

- a.) Baba-mama szobák kialakítása: Az egyetemek épületeiben kialakíthatnának baba-mama szobákat, ahol az anyák nyugodtan gondoskodhatnak gyermekeikről, például szoptathatnak vagy pelenkát cserélhetnek. Ez megkönnyítené a gyermekkel egyetemre járó anyák helyzetét. Az egyetemeken baba-mama szobák kialakítása nagy segítséget jelentene a kisgyermekes anyáknak, akiknek lehetősége lenne nyugodt körülmények között ellátni gyermeküket. Baba-mama

szoba létrehozása minden épületben indokolt lenne. Ez egy olyan szoba, amely alkalmas csecsemők és kisgyermek ellátására egyaránt: szoptatásra / etetésre / fejszóra, pelenkázásra / öltöztetésre, pihenésre, játszószőnyegen / játszósarokban történő játszásra egyaránt alkalmas szoba, amely kellően privát.

- b.) Gyermekfelügyeleti szolgáltatások: Az egyetemeken érdemes lenne olyan gyermekfelügyeleti szolgáltatásokat biztosítani, ahol a hallgatók biztonságban hagyhatják gyermekeiket az órák alatt (nagyobb gyerekek esetében ezek akár kreatív/mozgásos/stb. kül-/beltéri foglalkozások is lehetnek). Ezek a szolgáltatások akár alkalmi, akár rendszeres használatra is elérhetőek lehetnének. Lehetséges megoldás a hallgatók által biztosított gyermekfelügyelet az egyetem által kialakított helyiségben. A felügyelő hallgatók szakmai gyakorlat helyett / kreditért / ösztöndíjért / stb. láthatnák el a feladatot. Felmerülhet továbbá a szülői együttműködés lehetősége is: egy szülő felügyel az adott időpontban óralátogatási kötelezettséggel rendelkező hallgatótársak gyerekeire, aki felmentést kap az óralátogatás alól.

3) Rugalmas órarendek és kurzusválasztási lehetőségek bővítése

- a.) Kurzusok időpontjának rugalmasabb kezelése: Az egyetemek több kurzust kínálhatnának eltérő időpontokban, hogy a hallgatók könnyebben összehangolhassák egyetemi és családi kötelezettségeiket. Például egy adott kurzust lehetne hétköznap délelőtt, délután és hétfőn is meghirdetni.
- b.) Vidéki hallgatók támogatása: A vidéki hallgatók számára olyan órarendeket kellene biztosítani, amelyek minimalizálják a hézagos időszakokat. Ezen felül, az egyetemek támogathatnák az utazási költségeket vagy szervezhetnének közösségi utazási megoldásokat.
- c.) Póthatáridők/haladékok biztosítása: Egyetemi szemeszter idején belül lehetőség lehetne haladék kérvényezésére a családi élethelyzetre hivatkozva, például a szakmai gyakorlat elvégzésének véghatárideje a szorgalmi időszak vége helyett a vizsgaidőszak vége a családtagok esetében.

4) Támogató rendszerek fejlesztése

- a.) Mentorprogramok indítása: Az egyetemek elindíthatnának mentorprogramokat, ahol tapasztaltabb családok hallgatók segítenék az újonnan érkezőket a logisztikai kihívások kezelésében, például a gyermekfelügyelet megszervezésében vagy az órarend kialakításában.
- b.) Munkahelyi támogatás elősegítése: Az egyetemek együttműködhetnének a hallgatók munkahelyeivel, hogy támogassák a rugalmas munkaidő bevezetését, és segítsék a hallgatókat az egyetemi kötelezettségeik és munkahelyi feladataik összehangolásában.

Ezek a javaslatok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a gyermeket nevelő hallgatók sikeresen folytathassák tanulmányaikat, és egyensúlyba hozzák egyetemi kötelezettségeiket a családi életükkel. Az egyetemi környezet rugalmassága és támogatása kulcsfontosságú ebben a folyamatban.

A szorgalmi időszak – összegzés

A szorgalmi időszak során a gyermeket nevelő hallgatók számára az egyik legnagyobb nehézség az órák látogatása, különösen a szemináriumok esetében, ahol a részvétel kötelező, és a hiányzások száma korlátozott. A megfelelő gyermekfelügyelet hiánya miatt előfordulhat, hogy a hallgatók kénytelenek gyermeküket is magukkal vinni az órákra, ami az oktatók rugalmasságát teszi próbára. Szerencsére sok oktató megértő és rugalmas, de ez nem minden esetben van így, ami további stresszt jelenthet a hallgatóknak.

A nappali és levelező képzés különbözőségei is jelentős kihívásokat hordoznak. A nappali képzésben a sűrű órarendek vagy éppen hézagos időbeosztások okozhatnak nehézségeket, míg a levelező képzésben a hétfői órák a családi élet rovására mehetnek. Különösen a vidéki hallgatók számára problémás a hosszú utazási idő és a hézagos órarendek, mivel ezek jelentősen növelik az egyetemen töltött időt, ami nehezen összeegyeztethető a családi kötelezettségekkel.

A gyermekfelügyelet megszervezése további logisztikai akadályokat jelent, mindemellett pedig akár a munkahelyi kötelezettségekkel való összehangolás is jelen lehet kihívásként. A gyermekek betegségeit is fontos kiemelni. Az ilyen helyzetekben a hallgatók számára szinte lehetetlen a másnapi órákon való részvétel, ami a tanulmányi előrehaladásukat is veszélyeztetheti.

Az anyai kötelezettségek, mint a szoptatás, szintén komoly kihívást jelentenek, mivel az egyetemi épületek gyakran nincsenek felkészülve a kisgyermekes ellátására. Ilyenkor a hallgatók kénytelenek rögtönözni, például a folyosókon ellátni gyermeküket.

A fent említett problémák enyhítése érdekében az egyetemek több intézkedést is bevezethetnek. Fontos lenne növelni az oktatók rugalmasságát, például a hiányzások rugalmasabb kezelésével vagy hibrid oktatási lehetőségek biztosításával, ahol a hallgatók online is követhetik az órákat, vagy később visszanezhetnek azokat. A baba-mama szobák kialakítása és gyermekfelügyeleti szolgáltatások bevezetése szintén jelentősen megkönnyítené a gyermekes hallgatók helyzetét.

Az egyetemeknek rugalmasabb órarendeket kellene kínálniuk, különböző időpontokban meghirdetett kurzusokkal, hogy a hallgatók könnyebben összehangolhassák egyetemi és családi kötelezettségeiket. A vidéki hallgatók támogatása, például a hézagos órarendek minimalizálásával vagy utazási költségtámogatással, szintén fontos lépés lenne. Ezen kívül a mentorprogramok bevezetése segíthetne az újonnan érkező családos hallgatóknak a logisztikai kihívások kezelésében.

Összességében elmondható, hogy a szorgalmi időszak alatt a gyermekes hallgatók számára a tanulmányaik folytatása komoly logisztikai kihívásokat jelent. Az egyetemi rugalmasság és támogatás, valamint a megfelelő infrastruktúra kialakítása kulcsfontosságú ahhoz, hogy ezek a hallgatók sikeresen teljesíthessék tanulmányaikat, miközben családi kötelezettségeiknek is eleget tesznek.

A vizsgaidőszak fő kihívásai és megoldási stratégiái

Fő kihívások a vizsgaidőszak során

A gyermekkel rendelkező egyetemi hallgatók számára a vizsgaidőszak számos további kihívást és nehézséget hoz magával, a vizsgákra való felkészülés időigényessége, valamint a vizsgaidőpontok kiválasztása terén egyaránt.

1.) Vizsgák teljesítése és családi kötelezettségek összeegyeztetése

A vizsgaidőszak alatt a gyermeket nevelő hallgatók gyakran találkoznak olyan helyzetekkel, amikor a családi / gyermekhez kapcsolódó események, éppen a vizsgaidőszakkal esnek egybe. Egy hallgató például azt osztotta meg, hogy a szülési időszaka pont a vizsgaidőszakra esett, ami rendkívül stresszes és nehézségekkel teli helyzetet teremtett számára. Az ilyen esetekben a hallgatók gyakran kénytelenek rugalmas megoldásokat keresni, például a vizsgák időpontjának módosítását vagy a vizsgák anyagainak áttekintését gyermek jelenlétében, ami jelentősen megnehezíti a koncentrációt és a tanulást.

2.) Vizsgaidőpontok beosztása és időgazdálkodás

A vizsgaidőpontok gyakran ütköznek a hallgatók családi és munkahelyi kötelezettségeivel. A vizsgaidőpontok mellett pedig azt is figyelembe kell venni, hogy az otthoni környezet gyerekek mellett sokszor nem ideális a felkészüléshez. A gyermekkel rendelkező hallgatók gyakran a tanulást és a gyermekgondozást egyszerre végzik. Egy hallgató elmondta, hogy a gyermek mellett éjjel tanulni különösen nehéz, mivel a gyerek jelenléte megzavarhatja a koncentrációt és csökkentheti a tanulás hatékonyságát. Ez a fajta multitasking fáradtságához és stresszhez vezethet. Egy hallgató megosztotta, hogy a vizsgaidőszak alatt már nem tud előre tervezni, és a stressz hatására a négyéves kislánya nehezen viseli az ő viselkedését. Az eredmények késedelmes vagy nem megfelelő kommunikációja az oktatók részéről pedig tovább növelheti a vizsgaidőszak okozta terheket.

3.) Vizsgaidőszak és szorgalmi időszak egyensúlya

A vizsgaidőszak és a szorgalmi időszak közötti különbségek is kihívást jelentenek a hallgatók számára. A vizsgaidőszak során a hallgatók úgy érezhetik, hogy nagyobb mennyiségű tananyagot kell elsajátítani, ami gyorsabb információfeldolgozást és hatékonyabb tanulási módszereket igényel. Egy hallgató javasolta, hogy az egyetemek intézményes szinten egyenlítsék ki a vizsgaidőszak és a szorgalmi időszak közötti tanulási terhelést, hogy könnyebben lehessen kezelni a tanulmányokat családi kötelezettségek mellett.

4.) Online vizsgák és rugalmasság

Az online vizsga lehetősége jelentős előnyt jelenthet a gyermekkel rendelkező hallgatók számára, mivel lehetővé teszi számukra, hogy a vizsgákat otthonról, a gyermekük jelenlétében végezzék el. Egy hallgató elmondta, hogy jelezte az oktatójának, hogy nem tudja megoldani a gyermekfelületet. Az oktató rugalmasan reagált, és lehetővé tette az online vizsga megírását, ami nagy segítséget jelentett a hallgató számára. Az ilyen rugalmasságok kulcsfontosságúak ahhoz, hogy a hallgatók tanulmányaikat a családi kötelezettségeik mellett is sikeresen folytathassák.

Gyakorlatok a vizsgaidőszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához

A vizsgaidőszak alatt másfajta berendezkedésre van szüksége a családos hallgatóknak, mint a szorgalmi időszak alatt. Míg utóbbi során éppen az egyetemen való megjelenés jelenti a fő kihívást, a vizsgaidőszak során a felkészüléshez, tanuláshoz szükséges nyugodt (otthoni) körülmények biztosítása, valamint a vizsgaidőpontok rugalmatlansága. A vizsgákra való jelentkezéskor – az utóvizsga időpontja előtt – jellemzően három időpont közül van lehetősége választani a hallgatóknak, az időpontokat az oktatók határozzák meg, így előfordulhat, hogy valamely oktató preferál valamilyen napokat / időszávokat, amely esetleg pont ütközik a hallgató gyermekének valamilyen rendszeres elfoglaltságával, vagy akár a gyermekfelügyeletben segítséget nyújtó személy elfoglaltságával.

A családos, gyereket nevelő hallgatók többnyire más időráfordítással gazdálkodnak a vizsgákra való felkészülés szempontjából. Gyakran a gyerekek altatása után, éjszaka, vagy gyermekfelügyelet igénybevétele mellett tudnak csak intenzíven készülni, tanulni.

Az oktatók jellemzően kétféle módon segítik a fenti nehézségek áthidalását. Egyfelől lehetséges, hogy a kurzus teljesítési követelményeként valamilyen alternatívát ajánlanak fel, másfelől a vizsgák időpontjában mutathatnak rugalmasságot. Ezek mellett pedig az eredmények mihamarabbi kihirdetése is segítheti a családos hallgatók számára (is) a tervezést, a családi élet logisztikáját. Egyes oktatók például a szorgalmi időszak alatt íratnak tesztet, vagy az utolsó órán megíratják a vizsgát, vizsgaköteles tárgyak esetében is.

Szintén a vizsgaidőszakhoz kapcsolódik, hogy a családos, gyereket nevelő hallgatók esetében a vizsgákra való felkészülés menete gyakran más, mint a gyermeket nem nevelő hallgatók esetében. Kevésbé tudnak rövid, de intenzív felkészülési időszakot beiktatni a félév során, és már a szorgalmi időszak alatt szeretnének célzottan a vizsgákra is készülni (pl. tételeket kidolgozni). Ebből adódóan a vizsgakövetelmények megismertetését a félév elején, nem a szorgalmi időszak végéhez közeledve várják. Különösen releváns ez a kérdés/probléma a levelező képzés esetében, ahol előfordulhat, hogy az első találkozás az oktatóval, a félév első órája adott kurzusból a szorgalmi időszak második felében, vagy akár annak vége felé közeledve kerül megtartásra. A családos, gyermeket nevelő hallgatók ugyan egyetértenek abban, hogy a szorgalmi időszak alatti rendszeres óralátogatás és az anyagból való fokozatos felkészülés képes jelentősen csökkenteni a vizsgákra való felkészülés időigényét, ugyanakkor éppen az óralátogatás az, amely gyakran nehezen megoldható számukra. Előadások esetében, ahol és amennyiben nem korlátozott a megengedett hiányzás, tudnak a családi élet javára dönteni az órán való részvétel mérlegelésekor, amely hatására azonban a vizsgára való felkészülésben muszáj önállóbbnak lenniük.

Javasolt beavatkozások a vizsgaidőszakhoz kapcsolódó problémák áthidalásához

Az egyetemek különböző intézkedésekkel segíthetnek a gyermeket nevelő hallgatóknak a vizsgaidőszak kihívásainak áthidalásában. Az alábbi javaslatok célja, hogy könnyebbé tegyék a vizsgákra való felkészülést és a vizsgázást a családi kötelezettségek mellett.

- 1) Vizsgák időpontjainak rugalmassága és választási lehetőségek bővítése
 - a.) Rugalmas vizsgaidőpontok: Az oktatók biztosíthatnának több vizsgaidőpontot, hogy a hallgatók könnyebben összehangolhassák vizsgakötelezettségeiket a családi kötelezettségekkel. Fontos lenne, hogy ezek az időpontok különböző napszakokban és napokon legyenek elérhetők, figyelembe véve a hallgatók változatos igényeit.
 - b.) Alternatív vizsganapok biztosítása: A gyermeket nevelő hallgatók számára lehetővé kellene tenni, hogy rendkívüli helyzetekben (pl. szülés, gyermekbetegség) külön vizsganapot kérjenek, vagy módosíthassák a vizsgák időpontját.
 - c.) Vizsgajelentkezés során engedmény a családosok irányába: Lehetőség lenne pl. pár órával korábban induló jelentkezési időszak, létszámbővítési kérések automatikus elfogadása. A záróvizsgák időpontjának kiválasztásában a családos hallgatók számára nagyobb rugalmasság biztosítása pozitív diszkrimináció formájában is támogathatja őket. Ez azt jelentené, hogy a családos hallgatók számára lehetőséget kellene biztosítani, hogy az egymástól távolabb eső időpontok közül választhassanak, így jobban összehangolhatnák a vizsgáikat a családi kötelezettségeikkel.
- 2) Online vizsgák és távoli hozzáférési lehetőségek biztosítása
 - a.) Online vizsgázási lehetőség: Az egyetemek támogathatnák az online vizsgázást, különösen azok számára, akiknek nehézséget okoz a személyes megjelenés a vizsgákon. Ez lehetővé tenné, hogy a hallgatók otthonról, gyermekük közelében végezhessék el a vizsgát.
 - b.) Hibrid vizsgamodell: Az online és személyes vizsgázási lehetőségek kombinációja lehetőséget adna arra, hogy a hallgatók a számukra legmegfelelőbb formát

választhatóak, ezáltal csökkentve a családi és tanulmányi kötelezettségek közötti konfliktusokat.

3) Tanulási és felkészülési támogatás biztosítása

- a.) Vizsgakövetelmények korai ismertetése: A vizsgakövetelményeket és a tanulási anyagokat már a félév elején ismertetni kellene a hallgatókkal, hogy hosszabb távon, fokozatosan tudjanak készülni a vizsgákra, figyelembe véve családi kötelezettségeiket is.
- b.) Tanulási időszakok rugalmas tervezése: Az egyetemek támogathatnák, hogy a hallgatók már a szorgalmi időszak alatt is célzottan készülhessenek a vizsgákra, például tételsor vagy tesztfeladatok biztosításával.

4) Családbarát vizsgaidőszak kialakítása

- a.) Gyermekfelügyelet biztosítása vizsganapokon: Az egyetemek szervezhetnének gyermekfelügyeleti szolgáltatásokat a vizsganapokra, hogy a hallgatók nyugodt körülmények között koncentrálhassanak a vizsgáikra.
- b.) Baba-mama szobák és csendes tanulósobák biztosítása: Az egyetemek kialakíthatnának csendes tanulósobákat vagy baba-mama szobákat, ahol a gyermeket nevelő hallgatók nyugodtan készülhetnek a vizsgákra.

5) Oktatói támogatás és rugalmasság növelése

- a.) Eredmények gyors kihirdetése: Az oktatók számára előírhatnák, hogy a vizsgaeredményeket a lehető legrövidebb időn belül közöljék, hogy a hallgatók időben tervezhessék a következő lépéseiket, mind tanulmányaikban, mind családi életükben.
- b.) Támogató oktatói hozzáállás ösztönzése: Az egyetemek képzéseket biztosíthatnának az oktatóknak, hogy jobban megértsék a családos hallgatók

helyzetét, és rugalmasabban kezeljék a vizsgaidőszak során felmerülő problémáikat.

Ezek a javaslatok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a gyermeket nevelő hallgatók sikeresen teljesíthessék vizsgáikat anélkül, hogy tanulmányaik vagy családi életük rovására menne. Az egyetemi támogatás és rugalmasság ebben a kontextusban kulcsfontosságú.

A vizsgaidőszak – összegzés

A vizsgaidőszak a gyermeket nevelő egyetemi hallgatók számára különösen nagy kihívást jelent, mivel a vizsgákra való felkészülés időigényes, és nehéz összeegyeztetni a családi és munkahelyi kötelezettségekkel. Az egyik legnagyobb nehézség, hogy a vizsgák időpontjai gyakran ütköznek a családi eseményekkel, kötelezettségekkel. Az ilyen helyzetek rugalmas megoldásokat igényelnek, például a vizsgák időpontjának módosítását, ami azonban nem mindig könnyen elérhető.

A vizsgák időpontjainak beosztása és az időgazdálkodás szintén jelentős kihívást jelent. A gyermeket nevelő hallgatók számára az otthoni környezet nem mindig ideális a tanulásra, mivel a gyerekek jelenléte megzavarhatja a koncentrációt. Emiatt gyakran éjszaka, a gyerekek altatása után tudnak csak tanulni, ami fáradtsághoz és stresszhez vezet. Az is előfordulhat, hogy a hallgatók nem tudnak előre tervezni a vizsgaidőszak alatt, ami tovább növeli a feszültséget.

A vizsgaidőszak és a szorgalmi időszak közötti különbségek is kihívást jelentenek, mivel a vizsgaidőszakban nagyobb mennyiségű tananyagot kell rövid idő alatt elsajátítani. Ez gyorsabb információfeldolgozást és hatékonyabb tanulási módszereket igényel. Egyes hallgatók javasolták, hogy az egyetemek próbálják kiegyenlíteni a tanulmányi terhelést a vizsgaidőszak és a szorgalmi időszak között, hogy a hallgatók könnyebben tudják kezelni a tanulmányaikat a családi kötelezettségeikkel együtt.

Az online vizsgák lehetősége jelentős könnyebbséget jelenthet a gyermeket nevelő hallgatók számára, mivel lehetővé teszi számukra, hogy otthonról végezzék el a vizsgákat. Ez különösen fontos, ha nem tudnak személyesen megjelenni a vizsgán, például gyermekfelügyeleti problémák miatt. Az oktatók rugalmassága, amely lehetővé teszi az online vizsgázást, kulcsfontosságú lehet ezekben az esetekben.

A vizsgaidőszak során a családok hallgatók számára kiemelten fontos a nyugodt tanulási körülmények biztosítása és a vizsgaidőpontok rugalmassága. Az egyetemek többféleképpen támogathatják a gyermeket nevelő hallgatókat ebben az időszakban. Például változatos vizsgaidőpontokat biztosíthatnak, amelyek különböző napszakokban és napokon elérhetőek, hogy jobban illeszkedjenek a hallgatók eltérő igényeihez. Továbbá alternatív vizsganapokat is biztosíthatnának rendkívüli helyzetekre, például szülés vagy gyermekbetegség esetén.

Az online vizsgázási lehetőségek kiterjesztése szintén segítheti a hallgatókat, mivel ez lehetővé teszi számukra, hogy otthonról végezzék el a vizsgákat, így csökkentve a családi és tanulmányi kötelezettségek közötti konfliktusokat. Emellett a vizsgakövetelmények korai

[N1] megjegyzést írt: ez 2 bekezdéssel feljebb is le van írva

ismertetése is hasznos lehet, hogy a hallgatók hosszabb távon, fokozatosan készülhessenek a vizsgákra, figyelembe véve családi kötelezettségeiket is.

A családbarát vizsgaidőszak kialakítása érdekében az egyetemek gyermekfelügyeleti szolgáltatásokat is biztosíthatnának a vizsganapokra, hogy a hallgatók nyugodt körülmények között koncentrálhassanak a vizsgáikra. Baba-mama szobák és csendes tanulószobák kialakítása szintén segítheti a gyermeket nevelő hallgatókat a felkészülésben.

Végül, az oktatók gyors eredményközlése is fontos, hogy a hallgatók időben tudják tervezni a további lépéseiket. Az oktatók támogató hozzáállása és rugalmassága jelentős mértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermeket nevelő hallgatók sikeresen teljesíthessék vizsgáikat, anélkül, hogy tanulmányaik vagy családi életük rovására menne.

Ezek az intézkedések segíthetnek abban, hogy a vizsgaidőszak kevésbé legyen megterhelő a gyermeket nevelő hallgatók számára, és lehetővé teszik, hogy sikeresen teljesítsék tanulmányaikat, miközben egyensúlyt tartanak fenn családi kötelezettségeikkel. Az egyetemi támogatás és rugalmasság ebben a kontextusban is kulcsfontosságú a hallgatók számára.

Egyéb kihívások és megoldási stratégiák

A szorgalmi- és a vizsgaidőszak általános kihívásai mellett a gyakorlatok vagy egyéb követelmények körét fontos kiemelni. A szakmai gyakorlat – szaktól függően – jelenthet egy kifejezetten intenzív több napból / hétből álló időszakot, amelynek teljesítése elengedhetetlen feltétele a diploma megszerzésének. Amennyiben ez nem otthonról végezhető feladat, nagyon komoly logisztikai kihívást jelent a családos hallgatók számára, különösen csecsemő vagy kisgyermek mellett. A gyakorlatok teljesítésével kapcsolatos kihívások megoldására jelenleg kevés gyakorlat azonosítható. A teljesítés ideje, módja legtöbbször szigorú keretekhez kötött, a családi élettel pedig nagyon nehezen összeegyeztethető (pl. egy ott tartózkodást igénylő egy hetes tábor). A gyermeket nevelő hallgatóknak kiemelt igénye, hogy a gyakorlatokat olyan időkereten belül legyen lehetőségük teljesíteni, hogy az adjon némi rugalmasságot számukra, ne szakítsa el őket egymást követő egész napokra a gyermekeiktől.

Bármilyen egyéb, szak-/képzésspecifikus intenzív időszak – különösképp, ha részvételt, jelenlétet igényel – szintén különösen megterhelő lehet a családos hallgatók számára.

Átfogó javaslatok és lehetséges beavatkozások

A fentiekben bemutatott lehetséges irányok, változtatások, beavatkozási pontok többnyire egy-egy konkrét időszakhoz vagy konkrét problémához, kihíváshoz kötöttek. A családos hallgatókkal készült fókuszcsoporthoz interjúk alapján azonban körvonalazódott néhány általánosabb, nagyobb volumenű beavatkozás szükségége, amely nem csupán a felvételt nyert családos hallgatók tanulmányainak teljesítését tenné könnyebbé, hanem a családos hallgatókat, mint a felvételi kampány során potenciális célcsoportot célozhatná, az egyetemi brandet építené a családbarát jelleg kidomborításával. Ezek a lehetséges beavatkozások a következők:

1.) Információs / tájékoztató csomag összeállítása kifejezetten a családos hallgatókat érintő szituációkra szabva: Egy olyan információs csomag, amely a gyereket nevelő felsőoktatási hallgatók számára gyűjti össze a releváns információkat, számos előnnyel járhat. Az ilyen csomag célja, hogy megkönnyítse a hallgatók mindennapjait, biztosítva számukra a szükséges támogatást és információkat, amelyek speciális helyzetükből adódóan szükségesek. Az információs csomag számos előnnyel járhat. A gyereket nevelő hallgatók ideje rendkívül korlátozott, így egy központi helyen elérhető információs csomag segíthet abban, hogy ne kelljen hosszú időt eltölteniük az egyetemi és egyéb források keresgélésével. Továbbá, ha a hallgatók tudják, hogy minden szükséges információ könnyen elérhető, az csökkentheti a stresszt és segíthet abban, hogy a tanulmányokra és a családra koncentrálhassanak. Az információs csomag segíthet a hallgatóknak abban, hogy tájékozódjanak az elérhető támogatásokról, legyen az anyagi, szociális vagy tanulmányi segítség. Ez növelheti az esélyét annak, hogy sikeresen végezzék el tanulmányaikat, miközben gyermeket nevelnek. Az egyetemek és főiskolák számára is hasznos lenne egy ilyen kezdeményezés, hiszen hozzájárulna a hallgatói elégedettség növeléséhez és az iskolai sikeresség javításához. A csomag tartalmazhatná többek között a következőket:

- a.) Anyagi támogatások és ösztöndíjak: Információk a gyermeket nevelő hallgatóknak járó speciális ösztöndíjakról, támogatásokról és segélyekről. Tájékoztatás az adókedvezményekről, családi pótlékról, és egyéb állami juttatásokról.
- b.) Rugalmasság lehetősége a tanulmányokban: Információk a részmunkaidős, távoktatásos, vagy rugalmas időbeosztású tanulmányi lehetőségekről. Tájékoztatás az egyetemen belüli lehetőségekről, például gyermekbarát, esti órák, vagy halasztási lehetőségek.

- c.) Gyermekgondozási lehetőségek: Az egyetemi bölcsődék, óvodák és gyermekmegőrzők elérhetősége és feltételei. Információk a helyi gyermekfelügyeleti szolgáltatásokról, akár az egyetemen belül, akár a környező területeken.
- d.) Közösségi és támogató csoportok gyűjteménye: Információk olyan hallgatói csoportokról és közösségekről, amelyek kifejezetten a gyereket nevelő hallgatók számára nyújtanak támogatást. Lehetőség online fórumokhoz vagy csoportokhoz való csatlakozásra, ahol megoszthatják tapasztalataikat és tanácsokat kaphatnak.
- e.) Egészségügyi és pszichológiai támogatás: Információk az egyetemi orvosi és pszichológiai szolgáltatásokról, amelyek segíthetnek a stressz kezelésében, vagy a gyermekgondozással kapcsolatos egészségügyi kérdésekben. Helyi családsegítő szolgálatok és tanácsadók elérhetőségei.
- f.) Jogok és kötelezettségek: Tájékoztatás a gyermeket nevelő hallgatók jogairól, beleértve a munkahelyi és tanulmányi kedvezményeket, valamint a diszkrimináció elleni védelmet.
- 2.) Mentorprogram a gyermeket nevelő hallgatók számára: A mentorprogram olyan kezdeményezés lehetne, amely kifejezetten az ő speciális igényeikre és kihívásaikra fókuszál. A program célja az lenne, hogy személyre szabott támogatást nyújtson a gyermeket nevelő hallgatóknak, segítve őket abban, hogy egyensúlyban tudják tartani tanulmányaikat és családi kötelezettségeiket. A mentorprogram keretében tapasztaltabb családos hallgatók vagy olyan oktatók, akik maguk is hasonló élethelyzetben voltak, vállalhatnák, hogy mentorként támogatják az újabb családos hallgatókat. Ez a támogatás többféle formában megnyilvánulhatna, például:
- a.) Tanulmányi tanácsadás: A mentorok segíthetnének a hallgatóknak a tanulási technikák fejlesztésében, időgazdálkodásban, és abban, hogyan lehet hatékonyan összehangolni a családi és tanulmányi kötelezettségeket.
- b.) Érzelmi támogatás: A mentorok empátikusak, megértik a gyermeket nevelő hallgatók mindennapi kihívásait, és tanácsokat, bátorítást nyújtanak, amikor a hallgatók stresszt, kimerültséget vagy bizonytalanságot éreznek.
- c.) Információs erőforrások: A mentorok megoszthatják a szükséges információkat az egyetemen elérhető támogató szolgáltatásokról, például gyermekgondozási

lehetőségekről, ösztöndíjakról, vagy más anyagi támogatásokról, amelyek segíthetnek a családos hallgatóknak.

- d.) Közösségépítés: A program lehetőséget adna a résztvevőknek, hogy kapcsolatba lépjenek egymással, közösséget építsenek, és támogató hálózatot alakítsanak ki. Ezen keresztül a hallgatók megoszthatják tapasztalataikat és megoldási javaslatukat a mindennapi nehézségekre. Egy ilyen mentorprogram segítené abban, hogy a gyermeket nevelő hallgatók ne érezzék magukat elszigetelve, és magabiztosabban és sikeresebben tudják folytatni tanulmányaikat a felsőoktatásban.
- 3.) A családos hallgatókat érintő kérdések beemelése a HÖK munkájába: A Hallgatói Önkormányzat (HÖK) külön "családi tagozatának" létrehozása segítené abban, hogy a családos hallgatók érdekeit jobban képviseljék. Ezen felül, volt hallgatók tapasztalatainak megosztása hasznos lenne az új hallgatók számára, akik tanácsot és útmutatást kaphatnának a tanulmányaik és családi életük összehangolásában. A volt és jelenlegi családos hallgatók tapasztalatcseréjéhez valamilyen felület / fórum biztosítása szükséges.
- 4.) Családos hallgatók láthatóvá tétele, megjelenítése a hivatalos kommunikációban: Az egyetemi lapban, kommunikációs felületeken megszólaltatott hallgatók a fiatal, gyermektelen célcsoportot képviselik. Az interjúalanyok jelezték, hogy a jelen projekt keretében készült fókuszcsoporthoz látva érezték először, hogy láthatóak, érdeklődés mutatkozik a helyzetük iránt.
- a.) Az egyetem honlapján és közösségi média felületein rendszeresen bemutatnának olyan történeteket és interjúkat, amelyekben családos hallgatók osztják meg tapasztalataikat, kihívásaikat és sikereiket. Ezzel nemcsak inspirációt nyújtanának más hallgatóknak, hanem láthatóvá tennék, hogy a családos hallgatók is fontos részei az egyetemi közösségnek.
- b.) Emellett az egyetem szervezhetne olyan eseményeket, workshopokat vagy szemináriumokat, amelyek kifejezetten a családos hallgatók igényeire és érdekeire fókuszálnak, és ezekről széles körben tájékoztatná az egyetemi közösséget. Az ilyen programok népszerűsítése során hangsúlyozhatnák, hogy a családos hallgatók támogatása mindenki számára fontos, hiszen az egyetem célja, hogy minden hallgatónak biztosítsa a sikeres tanulási feltételeket.

- c.) Továbbá, az egyetemi marketinganyagokban és prospektusokban érdemes lenne kiemelni azokat a szolgáltatásokat és lehetőségeket, amelyek a családos hallgatók támogatását célozzák, mint például a rugalmas órarend, a gyermekgondozási lehetőségek, vagy a mentorprogramok. Az ilyen intézkedések mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a családos hallgatók láthatóbbá váljanak, és elismerést kapjanak az egyetemi közösségben.
- 5.) „Családosok napja” esemény rendszeres szervezése: Egy kifejezetten a családos, gyermeket nevelő hallgatók számára szervezett közösségi esemény szintén segíthetné az egymáshoz való kapcsolódást, közösségépítést. A családos hallgatók számára az is fontos, hogy gyermekeik tudják, el tudják helyezni / képzelni, hol tölti anya/apa az idejét, amikor egyetemen van. Amennyiben a gyerekeiket esetenként órára is magukkal viszik, szintén fontos lehet, hogy a gyerek előzetesen is barátkozzon az épülettel. A „családosok napja” esemény ezért mindenképp egy családi napként, gyerekekkel töltött közös rendezvényként lenne igazán hasznos, ahol akár gyermekfelügyelet terén is szülehetnek kölcsönösen hasznos együttműködések a hasonló korú gyermeket nevelő hallgatók között.
- 6.) A Neptun rendszer fejlesztése: Az automatikus engedélyek biztosítása, különösen a kisgyermekes hallgatók számára, jelentősen megkönnyítené az adminisztratív feladatok elvégzését. A szabályzatba építve az automatikus elfogadás lehetősége megkímélné a családos hallgatókat a felesleges időráfordítástól.
- 7.) Gyermekes tanulók csoportja: Egy olyan tanulócsoport megszervezése, ahol a hallgatók egymásnak tudnának segíteni, szintén pozitív hatással lenne a családos hallgatói közösségre. A "gyermekes tanulók csoportja" többféle módon is jelentős támogatást nyújthat a gyermeket nevelő felsőoktatási hallgatók számára. Először is, közösséget teremthet, ahol a hasonló élethelyzetben lévő hallgatók megoszthatják tapasztalataikat, nehézségeiket és tippjeiket egymással, így érzelmi és gyakorlati támogatást nyújtva egymásnak. Emellett a csoport közös érdekérvényesítési platformként is szolgálhat, amelyen keresztül a tagok közösen képviselhetik érdekeiket az egyetem vezetése felé, például a gyermekgondozási szolgáltatások fejlesztése vagy a rugalmas tanulmányi rend kialakítása érdekében. A csoport továbbá szervezhet információs és oktatási eseményeket, amelyek segítenek a tagoknak abban, hogy jobban eligazodjanak a gyermeknevelés és a tanulmányok összehangolásának kihívásaiban. Ezenkívül, a csoport révén erősíthető a közösség összetartása,

csökkentve a hallgatók izoláltságérzését, ami hozzájárulhat a tanulmányok sikeres befejezéséhez és a személyes jólét növeléséhez.

- 8.) A Tanulmányi Osztály elérhetőségének kiterjesztése, specifikálása: A személyzet tekintetében egy olyan személy kijelölése a Tanulmányi Osztályon, aki kifejezetten a családos hallgatók problémáival foglalkozik, nagy segítséget jelentene a mindennapi ügyek intézésében. Továbbá az ügyfélszolgálati órák kiterjesztése, akár reggel 6 és este 10 óra közötti online és/vagy telefonos elérhetőség biztosítása szintén nagy segítséget jelentene a családos hallgatók számára, akik gyakran a kora reggeli vagy az esti órákban tudják a felsőoktatással kapcsolatos ügyeiket intézni.
- 9.) További speciális támogatások: Például a levelező képzésen való részvétel tandíjmentes / támogatott elérhetőségének biztosítása a családosok számára, vagy a tandíjra vonatkozó kedvezmény biztosítása is jelentős segítséget nyújtana és növelhetné a felsőoktatás vonzerejét a családosok számára vagy szerepet játszhat a tanulmányokkal párhuzamos gyermekvállalás döntésében.

Összegzés

Az elmúlt három évtizedben jelentősen kitolódott a gyermekvállalás és a házasságkötés időpontja. Ennek okai között szerepel a nők és férfiak iskolázottságának növekedése, ami a felnőtté válás fontos mérföldköveit is késlelteti, és ezzel a gyermekszám csökkenéséhez is hozzájárul. A felsőoktatásban tanuló egyének esetében különösen élesen jelentkeznek ezek a tendenciák, mivel a továbbtanulás és a karrier elindítása sok energiát és időt igényel, ami a gyermekvállalás elhalasztását eredményezheti. A felsőoktatási tanulmányok és a gyermekneveléssel járó kötelezettségek összeegyeztetése nehéz, a döntést gyakran az anyagi kihívások és a hosszú távú biztonság iránti igény is befolyásolja.

A projekt célja, hogy tudományos kutatási módszerekre alapozva szakpolitikai beavatkozásokat dolgozzon ki, amelyek támogatják a felsőoktatásban részt vevő egyének gyermekvállalását. A projekt keretében végzett kutatás két fő kérdést vizsgál: milyen tényezők gátolják a gyermekvállalást a felsőoktatásban, és hogyan lehetne olyan támogatást nyújtani, ami ösztönzi a tanulmányok alatti családalapítást.

A kutatás három fázisra épül: az első fázis kutatási lépéseket, a második fázis beavatkozástervezést, míg a harmadik fázis értékelési feladatokat tartalmaz. A helyi koordináció érdekében munkacsoportokat hoztak létre, amelyek a kutatási tevékenységek koordinálása, a beavatkozástervezés és végrehajtás, valamint a stakeholder kommunikáció feladatait látják el.

A projekt eredményei és a jelen eszközkészlet célja, hogy segítse az egyetemi oktatókat a gyermeket nevelő hallgatók támogatásában, rugalmasabb és inkluzívabb oktatási környezet kialakításában. Az eszközkészlet többek között tartalmaz gyakorlati útmutatókat, valamint javaslatokat az órarendek és a tanítási módszerek rugalmasabbá tételére. A projekt során összegyűjtött tapasztalatok alapján az egyetemek felismerhetik, hogy a gyermeket nevelő hallgatók sajátos kihívásokkal néznek szembe, amelyek megfelelő támogatás hiányában akadályozhatják akadémiai sikerüket és hozzájárulhatnak lemorzsolódásukhoz.

A tárgyfelvételi időszak kihívásai közé tartozik a megfelelő órarend kialakítása, amely figyelembe veszi a családi kötelezettségeket, a gyermekek elfoglaltságait, és a munkahelyi feladatokat. A hallgatók számára nehézséget okoz, hogy az órák időpontjai gyakran nem illeszkednek ideálisan az életükhöz, különösen a gyermekek délutáni programjaival való ütközések esetén. Az egyetemek rugalmasabb órarendek, több időpont választási lehetőség, és online részvétel biztosításával segíthetnek a hallgatókat. Emellett a mentorprogramok és a tanulmányi tervek rugalmassága is hozzájárulhat a hallgatók és családjuk életének összehangolásához.

A szorgalmi időszak alatt az óralátogatás jelent komoly kihívást, különösen a szemináriumokon való részvétel kötelező volta miatt. A gyermekfelügyelet megszervezése, a vidéki hallgatók helyzete, valamint a szoptatás és gyermekgondozás kérdései további nehézségeket okoznak. Az egyetemek rugalmas órarendek kialakításával, baba-mama szobák és gyermekfelügyeleti lehetőségek biztosításával, valamint a hibrid oktatási formák támogatásával segíthetnék a hallgatók tanulmányainak sikeres folytatását.

A vizsgaidőszak alatt a gyermeket nevelő hallgatók számára a vizsgákra való felkészülés és a vizsgák időpontjainak összeegyeztetése a családi kötelezettségekkel különösen nagy kihívást jelent. Az online vizsgák lehetősége, a vizsgák időpontjainak rugalmassága, és a vizsgakövetelmények korai ismertetése segíthet a hallgatóknak a vizsgák sikeres teljesítésében.

Összességében a projekt célja, hogy támogató, családbarát egyetemi környezetet hozzon létre, amelyben a gyermeket nevelő hallgatók is sikeresen folytathatják tanulmányaikat, és elérhetik céljaikat anélkül, hogy családi kötelezettségeik veszélyeztetnék akadémiai előmenetelüket. Az egyetemi intézkedések és támogatások, mint például a rugalmas órarendek, gyermekfelügyeleti szolgáltatások, és online oktatási lehetőségek bevezetése jelentős segítséget nyújtanak ebben a folyamatban.